

Projektevaluering og inspiration til småbørnsprojekter i samarbejde mellem kommuner og lokale museer

ALLE BØRN SKAL MED

ALLE BØRN SKAL MED er et kulturelt småbørnsprojekt, som blev gennemført i perioden 2020-2023 af Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum, Museum Østjylland og Børne- og familieafdelingen samt Skole- og dagtilbudsafdelingen i Norddjurs Kommune. Sammen har vi arbejdet mod et løft af kommunens 0-6-årige med særligt fokus på udsatte familier med den lokale natur og kultur som løfte-stang gennem en lang række aktiviteter og tiltag. Målet med denne publikation er at dele projektets resultater og læring med henblik på at inspirere andre kommuner, kulturinstitutioner og dagtilbud, som ønsker at indgå i formelle samarbejder med et styrket småbørnsliv som slutmål.

PUBLIKATIONEN ER DELT OP I TO AFSNIT:

1

En præsentation af de vigtigste erfaringer og resultater på baggrund af ALLE BØRN SKAL MED samt cases til inspiration for andre lignende projekter.

2

ALLE BØRN SKAL MED-cirklen med afsæt i Den Professionelle Læringscirkel.

ALLE BØRN SKAL MED

ALLE BØRN SKAL MED er et helhedsorienteret og flerstrengt kulturformidlingsprojekt, der består af fire delkomponenter:

1

Fællesskaber
i
barselsgrupper.

2

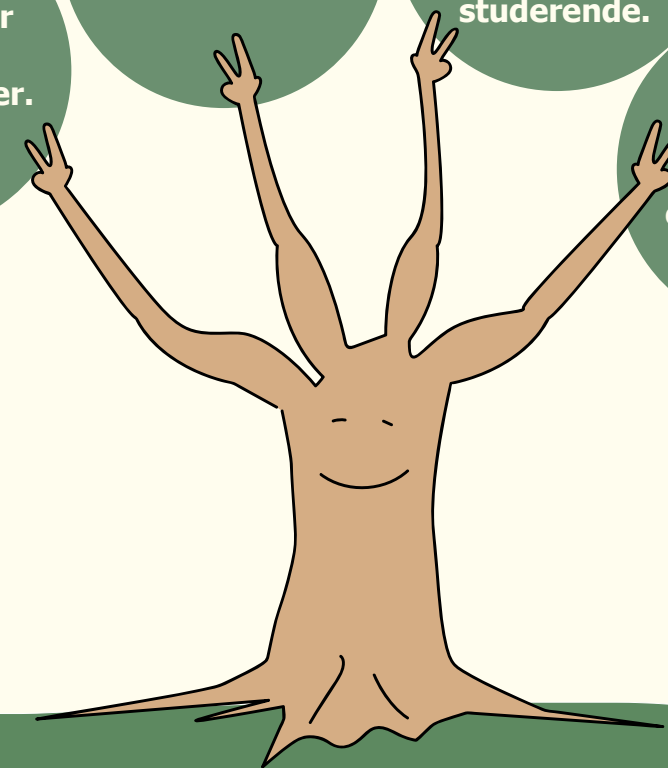
Kulturhistorien
tæt på dig.

3

Kompetence-
udvikling for
pædagogisk
personale og
studerende.

4

Aktiviteter
for
dagtilbud
og dagplejere.

Den overordnede målsætning med projektet har været at undersøge potentialerne i samarbejder mellem kulturinstitutioner og kommunale forvaltninger med det formål at styrke små børns møde med lokal natur og kultur i en landdistriktskommune med en langstrakt geografi og en sociodemografisk skævvridning. Vi har arbejdet med at udvikle et samarbejdsdesign, hvor synergien fra praksis i dagtilbud, kommuner og på museer kan udfoldes, og vi har hele tiden søgt at have fokus på at skabe levedygtige formater, der kan anvendes efter endt projektperiode.

Hvorfor
er
projektet
vigtigt?

Kultur, natur og æstetiske oplevelser styrker trivsel, læring og udvikling hos alle børn, - men særligt børn i udsatte positioner opnår positive gevinster ved gentagne og kontinuerlige møder med kvalitetskultur. Desværre oplever børn i udsatte positioner langt mindre kultur end deres jævnaldrende, og derfor mener vi, som to kulturhistoriske museer og en kommunal forvaltning placeret i en kommune med flere børn i udsatte positioner end landsgennemsnittet, at have et særligt ansvar i den retning.

Forskning peger på, at en tidlig investering i børns trivsel, sundhed og sociale og kulturelle udvikling er afgørende for børns fremtidsmuligheder og dermed styrker samfundsøkonomien. Samtidig er det netop i barnets første leveår, at der er bedst mulighed for at bryde en negativ social arv. Kulturen og naturen rummer i den sammenhæng potentiale til at styrke børns socialisering og empati og kan være en vigtig brik i bestræbelserne for at skabe mest mulig chancelighed for børn i Danmark. Derfor har ALLE BØRN SKAL MED været en vigtig indsats for museerne, for kommunen og ikke mindst for de mere end 5.000 børn, som har mødt projektet.

Målgruppe

Den primære målgruppe for projektet var alle 0- 6-årige i Norddjurs Kommune og deres familier – men med særligt fokus på de børn, der ikke møder natur og kulturelle oplevelser i lige så høj grad som deres jævnaldrende og som befinder sig i udsatte positioner.

For at operationalisere projektets ambitioner blev den primære målgruppe opdelt i nedenstående delmålgrupper.

På den måde når projektet ud til alle børn og alle småbørnsfamilier i hele Norddjurs.

Forældre
og
bedsteforældre-
generationen.

Familiehuset
i Norddjurs, som er
et tilbud til
familier i en
udviklingsmæssig
risikosituation.

De 17 kommunale
daginstitutioner i Norddjurs
Kommune fordelt på 6
områder. Anholt børnehave blev
på samme vis som de øvrige
dagtilbud inviteret til deltagelse
i aktiviteter, men
der var desværre ikke
ressourcer i projektet til
at besøge Anholt.

Begge §32
specialdagtilbud i
Norddjurs
kommune.

Alle 8
kommunale
sundhedsplejersker
i Norddjurs.

Evalueringsdesign

1 Projektets karakter

Projektet er overordnet set et udviklingsprojekt udformet som et kultur- og naturformidlingsprojekt målrettet de alleryngste i Norddjurs. I løbet af projektperioden er der afprøvet en række virkemidler med fokus på lokal natur og kultur for at opnå et styrket småbørnsliv.

Evalueringen af projektet har en ambition om både at dokumentere eventuelle effekter af projektets indsatser, forstå hvorfor indsatserne virker eller ikke virker og endelig bruge evalueringen til at inspirere og med udgangspunkt i ALLE BØRN SKAL MED- cirklen kvalificere lignende samarbejder i kommuner rundt om i landet.

2 Evalueringens anvendelse

Evalueringen har overordnet til formål at skabe læring hos fagprofessionelle og andre med interesse i nye måder at tænke små børns møde med kultur. Alle kommuner arbejder med at styrke læring, trivsel og udvikling for børn i alderen 0-6 år, og alle statsanerkendte museer skal vederlagsfrit give adgang for børn og unge under 18 år. Evalueringen vil således have en bred relevans og vil kunne bidrage med læring mange steder såsom andre museer, kulturinstitutioner, naturcentre og lignende, som ønsker at undersøge potentialerne i et udvidet kommunalt samarbejde på småbørnsområdet. Evalueringen har også relevans for ledere, pædagoger eller formidlere, der står overfor et nyt småbørnskulturprojekt.

Centrale evalueringsspørgsmål:

Nedenfor har vi samlet en række relevante evalueringsspørgsmål, som vi har undersøgt og anvendt som løbende refleksionsspørgsmål undervejs i projektet. Vores løbende evaluering har båret præg af en intention om at styre efter en række målbare succeskriterier og kontinuerligt styrke bevidstheden om projektets relevans.

1. Hvordan styrker vores indsatser og aktiviteter de fagprofessionelles viden om muligheden for lokale natur- og kulturoplevelser for de mindste i Norddjurs?
2. Hvordan kan projektets indsatser og aktiviteter bidrage til flere natur- og kulturoplevelser for de 0-6-årige og deres familier i udsatte positioner i Norddjurs Kommune?
3. Hvordan kan kommunale forvaltninger og kulturinstitutioner arbejde sammen om at skabe flere og bedre natur- og kulturoplevelser for de 0-6-årige i deres institutionstid?
4. Hvad betyder projektets kompetenceudviklingsindsats for de fagprofessionelle, når det kommer til anvendelse af lokal natur og kultur i børnenes institutionstid?
5. Er der forskel på, hvordan målgrupperne oplever de forskellige ruter i projektets lydvandring, og hvorfor forekommer bestemte ruter og virkemidler mere motiverende end andre ift. bestemte målgrupper?

Eksempler på evalueringens datagrundlag:

- Spørgeskemaer fra ferieaktiviteter.
- Semistrukturerede kvalitative interviews m. alle sundhedsplejersker.
- Fokusgruppeinterview med ansatte i dagtilbud og specialdagtilbud.
- Antal lytninger fra podwalks fra Googleanalytics.
- Skriftlig evaluering fra studerende på pædagoguddannelsen i Grenaa.

Evaluering og cases

Nedenfor gennemgås projektets vigtigste erfaringer inden for de fire indsatsområder. Ikke alle aktiviteter nævnes, men i stedet har vi valgt at fokusere på en række cases, som på hver sin måde er særlige og kan anvendes som inspiration for andre.

Indsatsområder:

- Fællesskaber i barselsgrupper.
- Kulturhistorien tæt på dig.
- kompetenceudvikling for pædagogisk personale og studerende.
- aktiviteter for dagtilbud og dagplejere.

SØSKENDE?

"Hvis man som museum, naturcenter eller lignende vælger at afprøve mødre- eller fædre grupper, så er det en god ide altid at invitere ældre søskende med og ikke være så striks i forhold til deres alder. Ellers kan det være svært at få fremmøde."

Sundhedsplejerske, Familiehuset i Norddjurs.

1

Fællesskaber i barselsgrupper

Indsats målrettet nybagte forældre i udsatte positioner

Det gode børneliv begynder allerede, før man har forladt sin mors mave med forældre der har gode relationer – både til hinanden og til andre kommende forældre. Derfor arbejdede ALLE BØRN SKAL MED i indsatsområdet Fællesskaber i barselsgrupper i retning af at skabe grobund for fælles kultur- og naturoplevelser for grupper af kommende og nybagte forældre i Norddjurs Kommune. På den baggrund indledte projektet et helt unikt samarbejde mellem de to museer og Børne- og Familieafdelingen i Norddjurs og herunder Familiehuset og sundhedsplejen – alt sammen med det formål at nå ud til kommende og nybagte småbørnsfamilier i udsatte positioner i Norddjurs.

Familiehuset er et tilbud til familier i Norddjurs med børn i alderen 0-18 år med tre dagsbehandlingsafdelinger, hvor et tværfagligt team bestående af sundhedsplejersker, pædagoger, psykologer mm. arbejder sammen med den enkelte familie om mange slags vanskeligheder i familien.

Samtidig etableredes et samarbejde med alle 8 sundhedsplejersker i kommunen, hvoraf en del af disse også er tilknyttet Familiehuset. Ledelsesmæssig opbakning blev prioriteret fra start, og samarbejdet blev indledt med et møde mellem lederen af Familiehuset og sundhedsplejen og projektledelsen fra de to museer. Efterfølgende gennemførtes et seminar for alle kommunens sundhedsplejersker på Gammel Estrup. Dernæst pågik en samskabelsesproces, hvor museernes projektansvarlige og sundhedsplejerskerne i fællesskab udpegede de steder, hvor projektet kunne gøre størst gavn. Her blev det besluttet, at udvalgte forældregrupper tilknyttet Familiehuset skulle gennemføre en række besøg på museerne i selskab med sundhedsplejerskerne.

Til besøgene skulle der være fokus på at skabe et roligt, babyvenligt og inkluderende rum, hvor de kommende og nybagte forældre kunne mødes med museet som et 3. fælles. Med en hjælpende hånd fra sundhedsplejerskerne kunne familierne på den måde træne at besøge kulturinstitutioner i trygge rammer. Et centralt omdrejningspunkt for besøgene i december blev julens traditioner, historie og ikke mindst madkultur. I den forbindelse blev deltagerne præsenteret for smagsprøver på historisk bagværk, historisk julepynt og fortællinger i de julepyntede udstillingslokaler på museerne. Etablering af de helt rigtige fysiske rammer var lidt af en udfordring på renæssanceslottet Gammel Estrup, hvor lokaler uden træk og med gulvvarme er begrænsede, ligesom barnevognene måtte efterlades ved slottets indgang. Men trods en række praktiske udfordringer blev denne indsats en stor succes. For mange af de deltagende familier var museumsbesøgene de første siden deres egen skoletid på trods af, at flere af dem boede i umiddelbar nærhed til museerne. Efterfølgende fokusgruppeinterviews viste, at målgruppen havde taget godt imod tilbuddet og var mere tilbøjelige til selv at opsøge museumsoplevelser efterfølgende.

"Når man er en sårbar forælder, så tager man ikke af sig selv til et museum, der skal noget særligt til. Men samtidig er det måske hos den målgruppe, at kulturoplevelser kan gøre den største forskel – simpelthen fordi der er så få af dem."

Sundhedsplejersker,
Familiehuset i Norddjurs

"Disse nybagte eller kommende mødre i udsatte positioner har brug for kendte ansigter, faste mødetidspunkter og meget gerne hjælp til transport. Ellers kan det være meget svært at få dem ud til deltagelse i kulturformidling"

Sundhedsplejersker,
Familiehuset i Norddjurs

"Ligesom vi skal hjælpe dem til at blive bedre forældre, så kan vi også gennem ALLE BØRN SKAL MED hjælpe målgruppen til at møde kultur bredt. Vi oplever, at mange af de sårbare forældre oplever sig selv som elefanter i en glasbutik på kulturinstitutioner, og det skal vi hjælpe med at ændre."

Sundhedsplejersker,
Familiehuset i Norddjurs.

"Det vigtige for denne målgruppe er at lære, hvad de selv kan lave sammen med deres børn. Hvilke muligheder er tilgængelige?"

Det er ikke nok bare at udlevere fribilletter, – der skal skabes tryghed og en følelse af at være "ovenpå situationen" for at de h er familier f.eks. tager på museum."

Dagtilbudsleder i
Norddjurs Kommune.

DU SKAL DA MED?

CASE

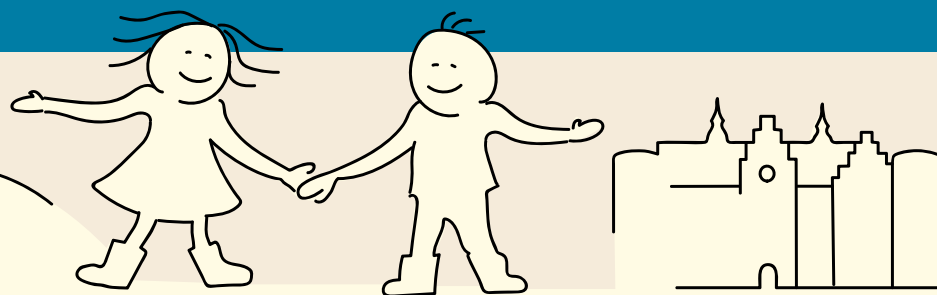
Historisk barsel

Med det formål at få projektet bredt ud til alle kommende og nybagte forældre i kommunen, tilrettelagde begge museer legestuer, historiske barnevognsture og et kort over velegnede udflugtsmål for barselsgrupper.

Aktiviteterne har medvirket til at styrke de nye forældres kendskab til deres lokalområde. Men det er stadig de praktiske forhold omkring det lille barn og det at tage et spædbarn med på museum eller ude i naturen, der fylder for målgruppen. Samtidig har det været vigtigt, at sundhedsplejerskerne eller familiekonsulenter har videreformidlet museets arrangementer til familierne - særligt hvis de har været rettet mod familier med et svagt fundament.

Start med: At få lavet et rigtig godt samarbejde med de lokale sundhedsplejersker. På landsplan er det forskelligt hvad kommunerne tilbyder de barslende, og det er samtidig også forskelligt, hvor mange ressourcer sundhedsplejen kan lægge i et eksternt samarbejde. Sørg for at få undersøgt forholdene i jeres kommune.

Aktiviteterne: Nye forældre vil gerne deltage i aktiviteter der omhandler deres nye livssituation. Førstehjælp og sikkerhed i forhold til et lille barn, motorik eller musik vil mange gerne deltage i, men det er ressourcetungt at have et højt aktivitetsniveau, hvis ikke der i forvejen er truffet aftaler med andre lokale aktører, eller hvis opgaven deles med sundhedsplejen. Sørg derfor for at få delt aktør-rolle med flere samarbejdspartnere.

2 Kulturhistorien tæt på dig

Dette indsatsområde dækker alle tilbud i projektet, som var offentligt tilgængelige og dermed målrettet børnefamilier.

I denne del af projektet blev der udviklet en række lydfortællinger i børnehøjde til spændende historiske steder i Norddjurs.

Tanken var og er fortsat, at man kan besøge stederne og scanne QR-koder for derefter at gå en hyggelig tur med fortællingen i ørerne.

Det er også muligt at lytte til lydfortællingerne via nedenstående link:
<https://gammelestrup.dk/lydfortaellinger/>

Den lydfortælling som har fået flest klik er Skovarbejderruten ved Gammel Estrup.

"Det bedste er, når vi bliver klogere på gamle dage, og hvordan børn og voksne levede dengang."

Det er også sjovt, at man f.eks. kan prøve at skrive med fjer og blæk og at klæde sig ud"

Besøgende til ALLE BØRN SKAL MED arrangement i Herregårdshaven på Gammel Estrup.

Skovarbejderhuset ved Gammel Estrup.

CASE

Ud i landskabet

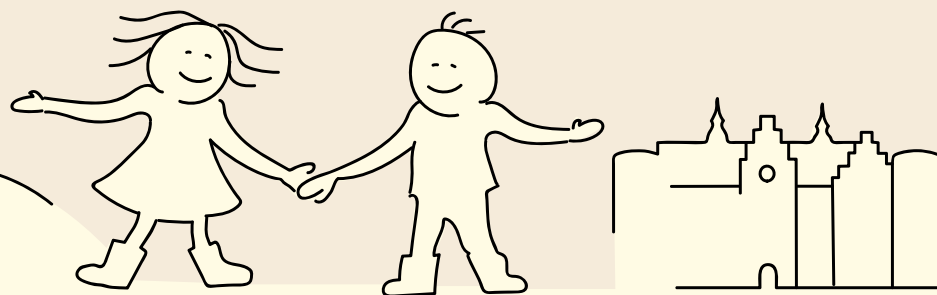
Der er snart ikke den type lokation i kulturlandskabet, som ALLE BØRN SKAL MED ikke har besøgt. Museerne har gennemført formidlingsarrangementer ude på en stenalder-gravplads, hvor børnene kunne lave små offerkrukker af ler. Der er leget med miniaturretog i en gammel stationsbygning, og der er lavet oldtidskunst på stranden ved en kalkklint. Der er også udviklet et kort med en oversigt over 52 historiske steder i kommunen, der er særligt velegnede til gode familieoplevelser under åben himmel. Kortet er uddelt til alle 0-6-årige i kommunen, og de 11 lydfortællinger er alle angivet på kortet.

Start med:

At lave aftaler med lokale grupper i det aktuelle område. Det kan være forsamlingshusforeninger, lodsejere, kirkemenigheder eller sportsklubber. Selvom der sendes invitationer til de dagtilbud, der ligger i nærheden, sendes pressemeddelelser og laves anden markedsføring, er der intet som målrettet lokal opbakning, der giver et godt arrangement.

Aktiviteter:

Undersøg om der for eksempel er overdækning, vand og mulighed for at bortskaffe affald inden I planlægger jeres aktiviteter i landskabet. Sørg for at aktiviteterne passer til omgivelserne. Det er svært at skrive med pen og blæk i regnvej, mens et bålfad og et spækbræt kan stå de fleste steder.

Vi deltager i arrangementet, fordi det er en god måde at være sammen på og samtidig lære noget nyt – sammen."

Mor i småbørnsfamilie til ALLE BØRN SKAL MED arrangement.

CASE

Baby, barsel og barnedåb – et foredrag

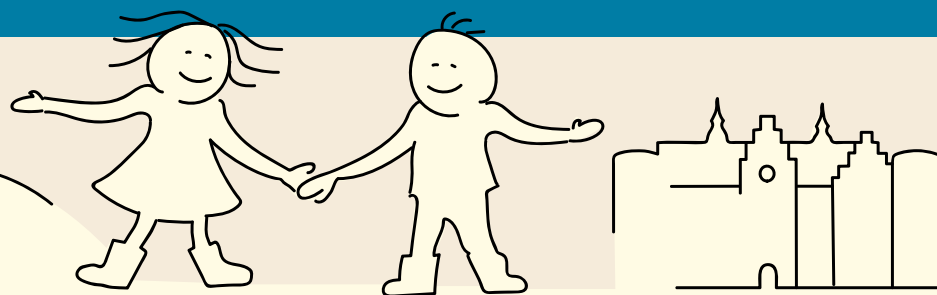
For et museum er en historisk vinkel på graviditet, spædbørn og barsel et naturligt sted at starte, når der skal formidles til nye forældre. Derfor blev et af projektets første arrangementer også et klassisk foredrag. Vi samlede alle de lokale historier og genstande om emnet, som vi kunne grave frem, og krydrede foredraget med fortællinger om fortidens kulturhistoriske skikke i forbindelse med fødsel og dåb. Det viste sig, at de lokale genstande var meget interessante for borgerne. Fx var en bestemt dåbskande blevet brugt ved flere borgeres dåb, og lokale jordemødre kendte til nød-dåbskjolen fra det nærtliggende sygehus.

Start med:

At spørge kommunale samarbejdspartnere eller borgerne tilknyttet projektet om hvilke aktiviteter, de kunne tænke sig at deltage i. Særligt borgere, der ikke møder kultur i hverdagen, har brug for et ide 'katalog' over de muligheder museet kan tilbyde.

Aktiviteter:

Undersøg hvilken målgruppe, der vil benytte aktiviteten, og læg aktiviteten på et tidspunkt, hvor gruppen har mulighed for at komme. For eksempel uden for almindelig arbejdstid eller i ferier. Sørg for at aktiviteten markedsføres sammen med øvrige samarbejdspartnere.

"Med helt små børn i hånden er det vigtigt med ting, man kan prøve eller røre ved. Det fungerer dårligt, hvis vi bare skal lytte."

Besøgende til
ALLE BØRN SKAL MED
arrangement

Kompetenceudvikling for pædagogisk personale og studerende

I kompetenceudviklingsdelen af projektet var fokus på at undersøge ligheder og forskelle i børn og fagprofessionelle voksnes måde at lære nyt på i eksterne, kulturelle situationer.

Som beskrevet i de pædagogiske læreplaner er eksperimenter med materialer og opdagelser i samspil med spørgsmål og fælles undren vigtigt. Grundideen er, at både børn og voksne lærer ved at turde begå fejl, famle og slippe fantasien løs, og at de voksnes kompetenceudvikling forankres i praksis sammen med børnene i aktionslæringsforløb med principperne fra Den Professionelle Læringscirkel (PLC).

Principperne bag PLC gennemgås i publikationens sidste del.

Plan for kompetenceudviklingsforløb i

ALLE BØRN SKAL MED

Opstart
med de
fagprofessionelle

Tidsramme:
3 timer
Foregår i
dagtilbud

Aktivitet i
eksternt
læringsmiljø

Tidsramme:
varierer

Opsamling
med de
fagprofessionelle

Tidsramme:
3 timer
Foregår i
dagtilbud

"Børnene responderede godt på det, og særligt muligheden for at bevæge sig som en del af aktiviteten er vigtig."

Studerende på pædagoguddannelsen om sine erfaringer med at anvende museerne i hverdagen med børnene som en del af sin praktik.

CASE

Forløb på Gammel Estrup – undersøgelse af en praksis for dagtilbudspædagoger

HVAD?

Læreplanstemaet kultur, æstetik og fællesskab

HVORFOR?

Gennem deltagelse i æstetiske praksisser i den lokale kulturhistorie skabes der mulighed for øget læring, udvikling og dannelse i relation til læreplanstemaet kultur, æstetik og fællesskab. Rollespil og udklædning stimulerer sanser, nysgerrighed og glæde. Kropslig udfoldelse gennem musik og udklædning benytter sig af legens pædagogiske muligheder. Alt dette foregår på et besøg på renæssanceherregården Gammel Estrup.

HVORDAN?

- Børnene skal opleve og arbejde med begreberne riddere, slotte og prinsesser gennem oplevelse af historiske rum, udførelse af mindre rollespil og historiske scenarier.
- Børnene skal også selv være aktive deltagere i et musisk- historisk rollespil med brug af toner, dragter og rekvisitter. Der er ikke fokus på historisk korrekthed men på børnenes interaktion med hinanden, med historien og med de fysiske rekvisitter og dragter.
- De skal igennem en sansemættet og æstetisk rundtur i slottets historie fyldt med riddere og adelsfruer.
- Rollespil skal fungere som en ydre fiktionisering af historier fra Gammel Estrup, hvor der optræder riddere.
- Børnenes fysiske og sanselige evner bringes i spil i udklædning med rekvisitter og dragter knyttet til temaet riddere og prinsesser. De leger med og forhandler egen og andres identiteter.
- Der indregnes plads til spontan leg, undren og fri leg. Mange børn i dagtilbudsalderen har mange spørgsmål, når de besøger et slot.

Det har været en stor gevinst for projektets kompetenceudviklingsdel af inddrage principperne om læring i praksis og Den Professionelle Læringscirkel – En del af årsagen hertil har været, at det erfaringsmæssigt har været meget svært at få pædagogisk personale til at deltage i kursusaktiviteter uden børn.

Mange forskellige løsninger på problematikken har været forsøgt af begge museer gennem en årrække – herunder dækning af udgifter til indkøb af vikarer, eftermiddagskurser og kurser ude i det enkelte dagtilbud. Men tid hos børnene har været så stor en prioritet for dagtilbuddene, at professionel udvikling ude i praksis sammen med børnene har været vejen frem.

Pædagogstuderende fra VIA University College fra Grenaa har på samme vis som de færdiguddannede fagprofessionelle deltaget i et kompetenceudviklingsprogram under ALLE BØRN SKAL MED under deres specialiseringsmodul. Her har efterfølgende interviews peget på, at de studerende har fået viden om kulturtilbud for dagtilbud i Norddjurs med sig allerede fra deres uddannelses-tid. Dette har fungeret som en øjenåbner, når det kommer til at lade børnene i det enkelte dagtilbud møde kultur, historie og kulturarv som en integreret del af deres institutionstid.

Aktiviteter for dagtilbudsbørn

Dette indsatsområde fik fra projektstart tilført en del ressourcer, simpelthen fordi det kræver mange kræfter at skabe meningsfulde, kontinuerlige og kvalificerede kulturoplevelser tæt på hvert enkelt barn i et af landets mest langstrakte kommuner.

Aktiviteterne bestod af læringsforløb ude i dagtilbuddene, formidling i kulturlandskabet og forløb ude på de to museer. Alle dagtilbudsbørn i Norddjurs har som minimum mødt projektets indhold én gang- og mange af de børn, som i dag er fyldt 6 år, har mødt projektet flere gange.

"Jeg er som dagtilbudspædagog frustreret over, at vi i mit team ikke får planlagt flere ture til kulturoplevelser med børnene. Det har noget at gøre med manglende ressourcer."

*Dagtilbudspædagog,
Norddjurs.*

CASE

Specialdagtilbud

Denne indsats blev etableret i samarbejde med Skole- og dagtilbudsafdelingen, og hvor det i samarbejde med forvaltningsledelsen blev besluttet at etablere en indsats målrettet det særlige dagtilbud under Servicelovens § 32 i Norddjurs. Formålet med §32 dagtilbud under Serviceloven er at give særlig støtte og behandling til børn med betydeligt og varigt nedsat fysisk og psykisk funktionsevne i alderen 3-6 år. Det vil sige, at der er tale om børn med vidtrækkende udfordringer, som vanskeligt selv kan besøge kulturtilbud. Både Museum Østjylland og Gammel Estrup har en mangeårig tradition for at gennemføre læringsforløb for dagtilbudsbørnene i de traditionelle dagtilbud- både på museerne, i landskabet og i institutionerne, men børnene i §32 tilbuddene havde museerne aldrig arbejdet med tidligere, men det blev der nu lavet om på.

I Norddjurs er der §32 dagtilbud i Auning og Grenaa. Her blev samarbejdet indledt med møder på tværs af projektgruppen, lederen af §32-tilbuddene og to pædagoger. Til mødet blev børnegruppens behov og sproglige, sociale og motoriske niveau drøftet, og der blev udviklet et design for en række besøg i dagtilbuddene, hvor børnenes behov for gentagelse og tryghed blev imødekommet. En enkelt museumsformidler blev herefter helliget denne børnegruppe og kørte i perioder på næsten daglig basis ud til børnene i dagtilbuddet. Nogle dage var børnenes overskud til nogle få minutters interaktion, mens formidleren andre dage blot opholdt sig sammen med børnene og på den måde styrkede relationen og trygheden ved en ny skikkelse. Undervejs fik formidleren supervision af det specialpædagogiske personale om børnenes til tider subtile tegn på nysgerrighed og læring, og det blev hurtig en erfaring, at det ikke var muligt at bruge nogle af de redskaber, som formidlingsafdelingerne på de to museer i forvejen havde i deres værktøjskasser, såsom fælles historiske lege, kreative opgaver, rollelege og iklædning af kopier af historiske dragter. Som erstatning blev konkrete og ofte musiske tilbud med valgfrihed i forhold til deltagelse vejen frem. Resultatet blev et format, hvor formidleren hver gang medbragte en kuffert med kopier af historiske musikinstrumenter til børnehænder, kopier af historiske smykker og lignende. For at bygge en bro mellem børnene og formidleren blev figuren Kong Mus opfundet. Med en lille tøjmus i hånden kunne formidleren prikke til børnenes naturlige nysgerrighed og skabe interesse blandt målgruppen. Efter forløbet gennemførtes et evalueringsmøde, hvor det specialpædagogiske personale gav udtryk for udviklingspotentialer i kultursamarbejdet med de to museer. Konklusionen blev, at med den nødvendige tid fra museernes side er der store inklusionsmæssige gevinster at hente i udvikling af aktiviteter for de dagtilbudsbørn, som grundet funktionsnedsættelser sjældent møder kultur og kulturelle oplevelser som en del af deres hverdag.

CASE

Den historiske legeplads

Legepladsen kan blive museumsformidlerens nye formidlingslokation. Nærmest alle lege og aktiviteter kan foregå på en legeplads med udgangspunkt i god planlægning og de legeredskaber, der er til stede.

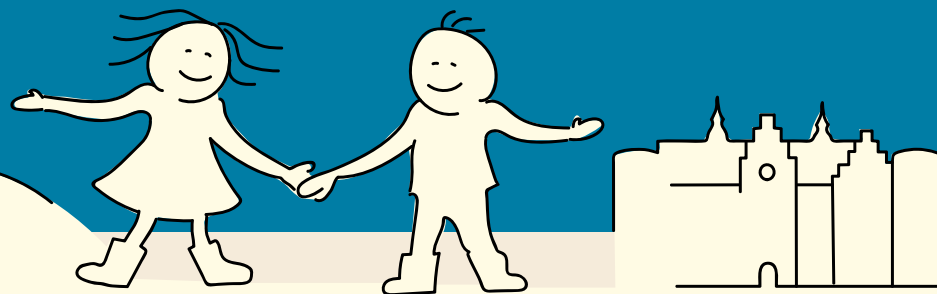
ALLE BØRN SKAL MED har fx været stenalderjægere på næsten alle legepladser i Norddjurs Kommunes dagtilbud. Med fiktive spyd tog vi på fiktiv bjørnejagt. Sammen med børnene har vi hvisket om, at det er vildt, at der engang har levet bjørne i Danmark. Selv de modigste børn har hjertet oppe i halsen, mens vi bevæger os rundt. Måske fanger vi bjørnen, og måske gør vi ikke. Men gennem fantasi og sanseoplevelser med flint, træ og skind har vi fået en stenalderjagt ind i repertoiret af lege, og børnene ved nu, at der levede bjørne i Danmark i stenalderen

Start med:

At slippe fantasien løs. Museer bygger ofte narrativer over historiske fakta, men når det kommer til leg og legepladser, er på børnene på hjemmebane. Det er børnene, der ved hvor man finder de bedste pinde, og hvor man bedst kan hoppe fra sten til sten.

Aktiviteter:

Vær udklædt eller medbring større rekvisitter eller historiske genstande til at sætte en stemning. Den magi, som et museum har, når børnene besøger kulturinstitutionen, er ikke med ude på legepladsen. Magien skal skabes ved at "bygge" en stenalderlejr eller et jomfrukammer.

"Vi kunne godt tænke os at lave arrangementer med de ældre i I andsbyen, hvor vi eksempelvis danser, spiller eller synger."

Vi kunne også godt tænke os flere arrangementer i kirken."

*Dagtilbudspædagog
i Norddjurs*

Generelle evalueringsspørgsmål

De to nedenstående evalueringsspørgsmål har løbende fungeret som rettesnor i forhold til projektets samskabende og brugerinddragende elementer:

- **Hvordan skabes tværprofessionelle møder mellem vidt forskellige fagligheder, hvor alle oplever at få et reelt udbytte?**

Med det formål at fastholde et stærkt børnefokus kan man med fordel stille sig spørgsmål som: Bidrager vores enkelte ønsker, planer og initiativer tydeligt til styrket læringstrivsel, dannelse og udvikling hos de 0-6-årige? Eller er der andre, supplerende initiativer, som skal tænkes ind i projektet? Ved at bruge projektets hovedformål eller kerneopgave som ledestjerne, har det været muligt at skabe reelt udbytte af det dybe tværfaglige samarbejde.

- **Hvordan kan vi sikre praksisnærhed i de lærende partnerskaber?**

I ALLE BØRN SKAL MED har vi haft et stærkt fokus på at være tæt på børnenes hverdag og skabe konkrete oplevelser for målgruppen – men med de bedst mulige redskaber og med et styrket tværprofessionelt samarbejde som redskab hertil. Derfor har projektet primært faciliteret møder mellem de 0-6-årige og kunst, kultur og natur i Norddjurs og sekundært arbejdet med de bagvedliggende samarbejdsprocesser af organisatorisk art.

Konklusion

Projektets overordnede konklusion er, at der ligger et stort udviklingspotentialer i stærke og formaliserede partnerskaber på tværs af kulturinstitutioner og kommunale forvaltninger. Projektet har samtidig vist, at samarbejde på tværs af faglige og institutionelle skel kan være meget kompliceret og kræver ledelsesmæssig opbakning.

ALLE BØRN SKAL MED har vist en frugtbar vej at gå, når det kommer til at skabe stærkere kultur- og naturvaner hos små børn i familier i udsatte positioner. Samtidig har projektet vist, at det kræver museal nytænkning og et øget ressourceforbrug, når underrepræsenterede brugergrupper skal inkluderes i museernes tilbud. I sådanne projekter giver det derfor ikke mening at have fokus på antallet af børn men på kvaliteten af de tilbud, som børnene møder. Projektets interviews med det pædagogiske personale og pædagogstuderende peger på, at projektets anvendelse af aktionslæringsperspektivet i kompetenceudviklingsdelen har været afgørende.

Forankring af projektets indsatser

Med afsæt i erfaringer fra tidligere samarbejder har vi i projektet valgt at forankre ALLE BØRN SKAL MED i en årlig begivenhed, der samler de mindste børn og deres fagprofessionelle voksne sammen med alle kommunens eksterne læringstilbud til en årligt tilbagevendende kulturbegivenhed for børn. Norddjurs Børnekulturfestival blev således startet op i forbindelse med projektets afslutning i juni 2023. Det er planen, at museer såvel som kommunal forvaltning prioriterer gennemførelsen af denne børnekulturbegivenhed i mange år frem. Norddjurs Børnekulturfestival har opnået politisk opbakning fra det kommunale Børne- ungdomsudvalg, hvilket kan ses som en afledt effekt af ALLE BØRN SKAL MED.

Ledelsesmæssig forankring har haft en høj prioritering i projektgennemførelsen, og ledelseslaget i de forskellige institutioner er indtænkt fra projektstart i form af en styregruppe bestående af museumsledere og ledere fra de aktuelle forvaltninger. Der er løbende holdt oplæg for lederforum for både skole- og dagtilbudsledere i Norddjurs om projektets indsatser, og den øverste kommunale forvaltningsledelse er løbende blevet orienteret gennem møder og skriftlige statusskrivelser og videopræsentationer.

ALLE BØRN SKAL MED i fremtiden

Projektet har skabt ny viden om små børns møde med lokal kulturarv, og denne viden skal bringes i spil som grundlag for en ny fremtidig indsats på området. I denne publikation vil vi blot skitsere, at social bæredygtighed, lokal forankring og ikke mindst et stærkt fokus på at styrke målgruppens generelle trivsel skal være de absolutte fokuspunkter i en eventuel fremtidig videreførelse af ALLE BØRN SKAL MED.

AFSNIT

2

Den Professionelle Læringscirkel (PLC) som værktøj til professionel læring og styrket udbytte for dagtilbudsbørn

I ALLE BØRN SKAL MED har vi løbende arbejdet med Den Professionelle Læringscirkel – dels som et redskab til kompetenceudvikling for pædagogisk personale men også som redskab til praksisudvikling af formidlere på de to museer. På baggrund af erfaringerne med cirklen har vi i ALLE BØRN SKAL MED udviklet vores egen udgave, der er særligt henvendt til arbejdet med læring for dagtilbudsbørn i eksterne læringsmiljøer.

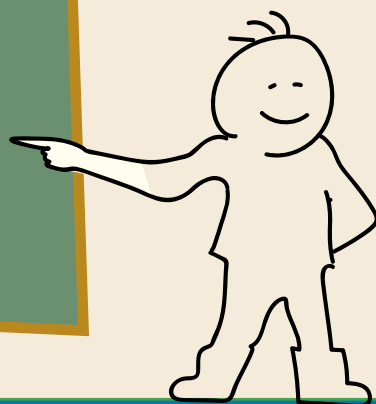
Den videreudviklede læringscirkel er skabt i samarbejde mellem de to projektansvarlige museumsinspektører Lisette Berg Andersen, Helle Ingerslev Kristensen og udviklingskonsulent Ina Rathmann fra Skole- og dagtilbudsafdelingen i Norddjurs Kommune.

Cirklen er blandt andet udviklet med udgangspunkt i et læringsforløb for dagtilbudsbørn i alderen 4-5 år om stenalderens jægere og samlere i området omkring Norddjurs, hvor forløbet foregik på legepladsen i et af kommunens dagtilbud.

Læring skal forstås bredt. (§ 8, stk. 2. Dagtilbudsloven)

Børn lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at undre sig og stille spørgsmål, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer samt ved at eksperimentere med fx materialer og gøre opdagelser. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner.

De lærer ved at opleve nyt og ved at opleve, at de fx kan bidrage til at ændre på regler og finde innovative og kreative løsninger på udfordringer i sammenhænge, de indgår i i fællesskab med andre børn og voksne. Børns læring fremmes af at turde begå fejl, famle og slippe fantasien løs.

Praksisudvikling i ALLE BØRN SKAL MED

ALLE BØRN SKAL MED – cirklen illustrerer den proces, som en given kulturaktivitet for småbørn gennemgår i ALLE BØRN SKAL MED. Det dobbelte læringsperspektiv udgør grundlaget for cirklen, hvor børnene møder den lokale kunst, kultur og natur. Samtidig udvikler det pædagogiske personale deres egen praksis sammen med børnene på kulturbesøget.

"Børn har lært noget, når de kan noget mere end før, mestrer nye færdigheder, ved mere end før, ser på sig selv og andre på nye måder og andre ser på dem på nye måder."

Lene Tanggaard

Den Professionelle Læringscirkel som I ALLE BØRN SKAL MED- cirklen tager børn og fagprofessionelle på opdagelse i fælles kulturaktiviteter. Evaluering foregår i denne cirkel som et læringsredskab, der udvikler praksis i hverdagen sammen med børnene. Det eksterne læringsmiljø i form af museet, naturområdet eller ved det historiske monument fungerer som en ramme, hvor vidt forskellige læringsmål kan aktiveres – altid med direkte relation til læreplanstemaerne såvel som de pædagogiske mål i det enkelte dagtilbud.

1

Plan

Museumsformidlere, konsulenter og pædagoger mødes til fælles planlægning og opstart. Her er fokus på, HVORFOR. (hvorfor skal vi afsted, hvorfor skal vi lege de lege, og hvorfor skal børnene synge?) Det er også i denne fase, at vi vælger et fælles læringsmål, som skal hænge sammen med den forandring, vi ønsker at se hos både børn og voksne. Herefter udarbejdes en plan og der etableres en rolleafklaring mellem pædagogisk personale og museumsformidlere. Spørg gerne jer selv: Hvordan passer denne læringsramme med den styrkede pædagogiske læreplan og jeres lokale læreplan samt med museets mål for formidling? **Foregår i dagtilbuddet.**

2

Handling

Her foregår den konkrete aktivitet, som gennemføres sammen med børn, kulturformidlere og pædagogisk personale. De fagprofessionelle skiftes til at observere under selve aktiviteten. I forvejen er her udvalgt et fokus på, hvad der ønskes observeret, samt hvordan vi vil fastholde det (dataindsamling i form af logbog, billeder eller lignende) i ALLE BØRN SKAL MED var fokus på, hvordan børnene reagerede på frilege, struktureret leg og fantasilege med roller, udklædning og identiteter.

Foregår i det eksterne læringsmiljø.

3

Respons

Her opsamles den umiddelbare reaktion på aktiviteten, som foregår umiddelbart efter gennemførelsen af dagen. Responsen går ofte på praktiske forhold og de umiddelbare observationer om eksempelvis pauser, fordeling af aktivitet og fokusering og lignende. Her kommer deltagernes umiddelbare observationer på bordet – dette kan med fordel være korte observationer. Man kan også drøfte hvor og hvornår, der afviges fra planen for dagen, og hvilken betydning det fik for børnenes muligheder for trivsel, læring og udvikling. **Foregår i det eksterne læringsmiljø eller via et digitalt møde.**

4

Refleksion

Her mødes de fagprofessionelle og udarbejder en handleplan for praksisudvikling af aktiviteten. Det kan være meget små tilretninger eller større ændringer i aktivitetens indhold. Det er her, vi stiller spørgsmål såsom Hvad bør vi gøre fremadrettet på baggrund af det vi ved nu? Det er i dette punkt på læringscirklen, at selve praksisudviklingen finder sted, og det er derfor vigtigt at prioritere den. **Foregår i dagtilbuddet, i det eksterne læringsrum eller eventuelt i kommunale lokaler.**

Formidlerens rolle

For formidleren er den store forskel fra almindelige besøg i et eksterne læringsrum i form af en ek-skursioner, at der skal afsættes tid til forberedelsesfasen, hvor læringsmålene for børnene og pæd-agogisk personale aftales, og at der afsættes tid til den reflekterende fase. Dette foregår bedst til et forberedelsesmøde ude i dagtilbuddet med deltagelse af alle de fagprofessionelle, som er med til selve forløbet. Cirklen kan på samme vis anvendes til at praksisudvikle formidlerens arbejde. Dette vil kræve tilstedeværelse af flere formidlere, som skiftevis kan observere og efterfølgende fælles reflektere over deres praksis. Her kan fokus f.eks. være på kunstpædagogik, relationskompetence, praksislæring eller inddragelse af det fysiske rum i læringsforløbet.

Pædagogens rolle

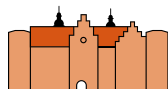
For det pædagogiske personale skifter rollen mellem at være deltagende i den aktuelle kulturaktivi-tet og observerende. Dokumentation i form af noter og optagelser kan være gavnlige til den eft-erfølgende refleksion, men hovedopgaven findes i nærheden til børnene og deres interaktion med hinanden og med det eksterne læringsrum. Pædagogerne fungerer som sparringspartnere med formidleren, når det kommer til form og indhold på forløbet, og pædagogerne har det overordnede pædagogiske ansvar for det enkelte barn.

Inden man går i gang med denne form for praksisudvikling i kulturformidlingssammenhænge, er det vigtigt at definere et fælles mål: Hvad er det for en forandring vi ønsker at se hos børnene? Hvad skal de blive dygtigere til? Hvad ønsker vi selv at blive dygtigere til? Dette foregår i cirk lens planlægningsdel, og det er i denne sammenhæng vigtigt, at forventningsafklare grundigt i fælles kulturaktiviteter mellem pædagoger og formidlere i eksterne læringsmiljøer. Der vil ofte være for-skellige udtalte læringsmål for børnene blandt de to faggrupper, hvor museumsformidlerne måske har fokus på et givent historiske eller æstetiske emne, er pædagogernes mål måske nærmere af social eller pædagogisk udviklingskarakter. Den pædagogiske læringscirkel er valgt som udgang-spunkt for ALLE BØRN SKAL MED, fordi den er praktisk og tilbyder læring til alle involverede børn og voksne uanset faglig eller institutionel baggrund.

ALLE BØRN SKAL MED

Kontakt

Projektleder Helle Ingerslev Kristensen	Museumsinspektør Lisette Berg Andersen,
Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum	Museum Østjylland
HIK@gammelestrup.dk T 4047 7301 www.gammelestrup.dk	LBA@museumoj.dk T 22795432 www.museumoj.randers.dk

GAMMEL ESTRUP
DANMARKS HERREGÅRDSMUSEUM
THE DANISH MANOR & ESTATE MUSEUM

NORDEA
FONDEN